75 років Служби Народові

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N.J. 07303
434-0237
434-0807
УНСоюзу: 435-8740
— Тел. з Ню Йорку: —
BArcly 74125
УНСоюзу: BArcly 7-5337

РІК LXXV. Ч. 214. TWO SECTIONS (SECTION 1) ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 19-го ЛИСТОПАДА (NOVEMBER) 1968 No. 214. VOL. LXXV.

— КОРОТКІ ВІСТІ —

Понеділок 18 листопада 1968

В АМЕРИЦІ

НІКСОН НАВ'ЯЗУЄ КОНТАКТИ З ТИМИ групами виборців, які під час виборів виступали проти його кандидатури. Президент елект конферував із головою Американської Федерації Праці — Конґресу Індустрійнех Організацій Джорджом Міні і з виконним директором Крайової Міської Ліґи Вітні М. Янґом, який є впливовим провідником оборонців громадянських прав. Янґ заявив на пресовій конференції, що його підбадьорила розмова з нововибраним президентом, який висловив жаль із того приводу, що країна була роздвоєна під час виборів. На думку цього негритянського провідника немає труднощів до того, щоб Нікєон міг здобути довір'я негритянського населення цієї країни.

КАТОЛИЦЬКІ ЄПИСКОПИ ЗСА дещо злагіднили становище Папи Павла VI в справі штучної контролі народин. В окремому Пастирському Листі 220 католицьких єпископів схвалили становище Папи Павла VI в справі контролі народин, яке він висловив в енцикліці „Гумане віте" („Про людське життя"), і в якому він зайняв неґативне становище до контролі народин за допомогою піґулок. Пастирський Лист американських єпископів називається „Людське життя в нашій добі". В ньому пишеться, що деколи „обставини можуть зменшити моральну вину" тих, що заживають піґулки. Та вони все ж таки грішать і мусять сповідатися з цього гріха. Кардинал Джан Кроль із Філядельфії заявив, що преса спотворила рішення єпископів, які зовсім не злагіднили становища Папи Павла VI.

ОДИН АРАБ ЗААРЕШТОВАНИЙ ЗА ЗМОВУ на життя Ніксона, звільнений за кавцією 25,000 дол. Прокуратор в Брукліні, Н. Й., Елліотт Ґолден заявив, що звільнить із тюрми ще й двох синів вже звільненого 43-річного Агмеда Раґеґа Намера, 20-річного Абда Агмеда Намера та 18-річного Гуссеїна Агмада Намера, як тільки буде зложена за них кавція. Адвокат Намерів — Джозеф Айовайн старається про кавції для заарештованих. Звільнений батько Агмед Раґеґ Намера заявив: „Я люблю Америку. Я невинний. Я не маю нічого проти ЗСА. Я щасливий в цій країні". Прокуратор Ґолден сказав минулого тижня, що має сумніви щодо того свідка, який видав Намерів, але два дні пізніше це заперечив.

СТАЛІНОВА ДОНЬКА СВІТЛАНА АЛЛІЛУЄВА пише нову книжку, яка називається „Тільки один рік". Її має видати Видавництво „Гарпер енд Ров" найближчої осени. Манускрипт має 350 сторінок, і авторка викінчує в ньому останні поправки. Представник Видавництва відмовився подати інформації про зміст нової книжки Світлани. Здогадуються, що як перша книжка „Двадцять листів до приятеля" оповідала про те, що було в родині Сталіна до смерти Сталіна, то в цій другій своїй праці вона розкаже про те, як вона вибрала волю та жила в Індії, Швайцарії та ЗСА. За першу книжку вона дістала три мільйони долярів, за другу стільки не дістане, бо видавці стратили на першій книзі. Один знавець СССР твердить, що нова книжка написана краще, як „20 листів до приятеля".

У СВІТІ

ДЕРЖАВНИЙ СЕКРЕТАР ДІН РАСК ЗАХВОРІВ в Европі. Зараз після закінчення в минулу суботу конференції Ради НАТО у Брюсселі — він полетів до Мадриду, але мусів відкликати свою візиту в голови Еспанії Франсіска Франка, бо, захворівши на важку грипу — лежав в ліжку в американській амбасаді. Амбасадором ЗСА в Мадриді є тепер кол. посадник Ню Йорку Роберт Ваґнер. Практичною місією Раска в Еспанії було закінчити переговори щодо продовження договору про американські бази в Еспанії.

ВЛАДИСЛАВ ҐОМУЛКА ВІДНІС повну перемогу на конґресі польської комуністичної партії у Варшаві, який відбувся з участю 1.700 осіб і скінчився в мин. суботу. Ґомулку обрано знову на першого секретаря компартії і голову 25-тичленного Політбюра. Обрано теж новий 91-членний Центральний Комітет компартії. Не ввійшов туди хворіючий міністер закордонних справ Адам Рапацкі, який ніби настроїв проти себе Ґомулку, критикувавши протижидівську нагінку в Польщі. Виключили з Політбюра останнього комуніста жидівського роду, віце - прем'єра Евґеніюша Шира. Не надали теж титулу повного члена Політбюра кол. міністрові внутрішніх справ, генералові Мочарові, головному суперникові Ґомулки до влади в Польщі. Свідком всіх нарад був Леонід Брежнєв.

ФРАНЦУЗЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ ШАРЛЬ ДЕ ҐОЛЛЬ ВІДБУВ в минулу суботу несподівано довгу нараду з прем'єром Морісом Кув де Мюрвілем і міністром фінансів Франсуа Ортолі. Тема наради: криза французького франка, від якого масово втікають французи. Уряд рішив зменшити бюджетові видатки на 100 міл. дол. В цьому тижні прем'єр має в цій справі виголосити через радіо-телевізію промову до французького народу.

ПОЛІТИЧНА КОМІСІЯ ОН ДЕБАТУВАТИМЕ над застереженнями, що їх зголосили у спільному меморіялі Японія, Італія, Індія, Юґославія, Бразилія, Арґентина, Мехіко і Чіле, які вимагають схвалення окремого додатку до договору проти поширення атомової зброї. Хоч той договір підписали вже кругло 80 держав у світі, проте названі держави, а також Західня Німеччина і Швайцарія, що не є членами ОН, вважають, що той договір не дає достатніх ґарантій неатомовим країнам проти можливої аґресії збоку атомових країн. Представник ЗСА в Женевській конференції роззброєння Вільям Фостер репрезентує в тих дебатах ЗСА — в обороні схваленого тексту договору.

СОВЄТИ ВИСТРІЛИЛИ нового штучного сателіта „Протон 4", вагою 27.458 фунтів. Він окружує Землю кожних 91.75 хвилин, у віддалі від Землі 158 до 318 миль. Практичної цілі „Протона 4" Совєти не оприлюднили.

В АВСТРІЇ ДУЖЕ ВДОВОЛЕНІ заявою державного секретаря Діна Раска під час минулотижневої конференції Ради НАТО, що ЗСА вважатимуть інвазію совєтського війська до Австрії за причину „важкого міжнародного конфлікту". Австрійський міністер закордонних справ Курт Вальдгайм склав заяву в обережній стилізації, що Австрія дістала вже в 1955 р. ґарантію недоторкальности своєї державної території і переконана, що ніхто не заміряє порушувати її недоторкальність.

У РИМІ ПОМЕР на 87 році життя кардинал Августин Беа, голова Секретаріяту для християнської одности в Апостольській Столиці. Кард. Беа грав одну з провідних роль на 2-му Ватиканському Соборі в рр. 1962-65, виступаючи за єдність християнізму.

Паризька конференція все ще не діє, — у В'єтнамі поважні бої

Використовуючи догідну для себе ситуацію, яка виникла після припинення бомбардування американцями демілітаризованої зони й областей понад нею, північні в'єтнамці та південнов'єтнамські комуністичні партизани почали будувати свої окопи й бункри на південь від названої зони. На фото: вояки із корпусу морської піхоти ЗСА підводять гармату, щоб обстрілювати ново-збудовані комуністами укріплення.

Сайґон. — Південно-в'єтнамський уряд все ще офіційно стоїть на становищі, що він не вишле своїх репрезентантів на Паризьку конференцію про В'єтнам, поки не буде виразно з'ясовано, що делеґація від підпільно-революційного Фронту Національного Визволення не виступає, як самостійний, незалежний і рівноправний контрагент. Ані ЗСА ані Північний В'єтнам не погодились на те, щоб ЗСА, а Південний В'єтнам грав першу ролю у паризьких переговорах і Північний В'єтнам все стоїть на становищі, що Фронт Національного Визволення є „окремою самостійною" делеґацією, яка „єдино репрезентує південно в'єтнамський нарід". Тому в найближчу середу, мабуть, знову не буде засідання Паризької конференції. Але західні обсерватори в Сайґоні й Парижі переконані, що Південний і Північний В'єтнам ведуть тепер тільки пропаґандивний бій, а до ділових нарад у Паризькій конференції таки засяде південно-в'єтнамський уряд. Заходи в цій справі продовжує американський амбасадор у Сайґоні Елсворт Банкер. Газети твердять, що південно-в'єтнамський амбасадор у Вашингтоні Буі Дієм, прилетівши до Сайґону, звітував президентові Нґуєнові Ван Тіє, що американське суспільство прийняло дуже погано відмову Південного В'єтнаму вислати делеґацію на Паризьку конференцію і що внаслідку збільшиться натиск на американськеі уряд — відкликати з В'єтнаму американські війська. Це ніби зм'якшило опозицію Нґуєна Ван Тіє. Тим часом продовжуються наземні бої у Південному В'єтнамі.

За 15 миль на південь від Дананґу південно-в'єтнамські вояки вбили 82-ох ворожих вояків. Також в дельті ріки Меконґу 2.000 південно-в'єтнамського війська, здебільша парашутисти, повели наступ проти сильно уфортифікованої комуністами гори Кото, звідкілля вони разураз обстрілюють ракетами й мінометами містечко Трітон. Речник комуністів у Парижі дав пізнати, що Північний В'єтнам і В'єтконг готові респектувати недоторканість з д е мілітаризованої смуги між двома частинами південного В'єтнаму, якщо те саме робитимуть американські й південно-в'єтнамські війська.

НАТО перестерігає Москву проти будь-якої нової аґресії

Брюссель. — 15 західніх держав, членів Атлантійського Союзу (НАТО), проголосили в минулу суботу 16 листопада спільний обширний комунікат, в якому вони перестерегли Совєтський Союз проти будь-якої „безпосередньої або посередньої" аґресії, яку НАТО вважатиме за загрозу для вільного світу. Рада НАТО гостро натаврувала інвазію СССР до Чехо-Словаччини, так і вживши висловів „інвазія" й „окупація Чехо-Словаччини". Рада НАТО відкинула теж совєтську теорію про ніби-то право Совєтів виступати збройно в обороні комуністичного режиму в будькотрій країні „соціялістичної співдружности". Франція добавила до того комунікату НАТО окремий уступ, що вона вважає за доцільне й потрібне збереження організації НАТО. У тому комунікаті Ради НАТО наведено, врешті, конкретні заходи, що їх вжиють різні члени того західнього оборонного бльоку задля його скріплення. Західня Німеччина закупить в ЗСА 133 джетові бомбовики і 100 гелікоптерів та відкине давній плян скорочення часу на вишкіл. Британія посилить свою фльоту й летунство на Середземному морі. Голляндія, Італія, Норвеґія і Данія збільшать свої військові бюджети. Канада відмовилась від пляну щодо відкликання частини своїх військ з Західньої Німеччини.

Поладнано непорозуміння між Джансоном і Ніксоном щодо їх ролі в закордонній політиці

Вашинґтон. — Між президентом Джансоном і новообраним президентом Ніксоном виринуло було непорозуміння у зв'язку з заявою Р. Ніксона в минулий четвер, що вони обидва погодились були в своїй нараді у Вашинґтоні, що Джансон буде узгіднювати з ним, Ніксоном, всі важливі рішення в справах закордонної політики. На своїй пресовій конференції в мин. п'ятницю 15 ц. м. през. Джансон підкреслив, що до 20 січня 1969 р. він єдино має конституційне право і владу приймати всі закордонно-політичні рішення, — Ніксон згодом з'ясував через свого речника, що він мав на увазі обопільне узгіднювання тільки таких рішень, які зобов'язували би також наступний Уряд, однак, зрештою, він признав през. Джансонові право виступати також в його імені до часу інавґурації 20 січня 1969. З інших, заторкнених на тій пресовій конференції Президента справ, Джансон заявив, що він не має заміру скликувати Конґрес для ратифікації договору проти поширення атомової зброї і не плянує ніяких подорожей за кордон. Він не потвердив загрози секретаря оборони Кларка Кліффорда, що ЗСА готові переговорювати у Парижі з Північним В'єтнамом також без Південного В'єтнаму й висловив надію на порозуміння з Сайґоном у цій справі.

Дубчек переобраний на голову компартії в ЧССР

Прага. — В неділю 17-го листопада ц. р. закінчились чотириденні наради 192-членного Центрального Комітету, при чому найважливішим їх вислідом було покликання до життя неіснуючого до цього часу 8-членного Виконного Комітету, рішення якого повинна затверджувати 21-членна партійна президія. Александра Дубчека обрано на голову однаково партійної президії, як і того Виконного Комітету, однак газетні коментатори твердять, що його перемого дуже сумнівна, бо в тому 8-членному Комітеті він має тільки одного свого вірного однодумця, голову парляменту Йозефа Смрковского. Зате членом Президії і секретарем Центрального Комітету став 44-річний адвокат Любомір Струґаль, колишній міністер внутрішніх справ за влади реакційного Антоніна Новотного, пізніше віце-прем'єр в уряді Ольдріха Черніка. Західні обсерватори вживають, що чеські реакціонери - сталіністи збільшили свої впливи в керівних органах компартії, але що „сидючі страйки" чеських студентів в Празі, Верні й інших університетських містах, як також прихильна демократизації постава великої більшости чеських робітників, зокрема у сталеварнях і фабриках зброї Скода у Пільзні, перешкодять гострому наворотові до давнього реакційного курсу.

Прийшло до порозуміння в справі шкільного страйку в Ню Йорку

Ню Йорк. — 17-го листопада прийшло до пробного порозуміння між учительською спілкою і шкільною владою в цьому місті в справі страйку учителів, який тривав 35 навчальних днів і який спричинив те, що 1,100,000 учнів початкових й середніх публічних шкіл були без навчання. В понеділок, 18-го листопада в ранніх годинах не було ще навчання, бо учителі голосували в справі затвердження того порозуміння, яке осягнув провід їхньої спілки — голова Алберт Шенкер. Між учителями є невдоволені з осягненого порозуміння, і тому не знати, чи більшість членів ратифікує договір, який є компромісовий. Згідно з цим порозумінням мають усунути трьох директорів шкіл в районі Овшен Гілл-Бравнсвілл, з приводу якого страйкувала учительська спілка. Найменований стейтовим комісарем в справі освіти урядовець має дбати про це, щоб повернулися до праці в цьому районі ті учителі, яких звільнено було від праці, і з приводу чого відбувався страйк. Праця в школах буде продовжена на 10 додаткових днів, нормально вільних від шкільного навчання, щоб можна було вичерпати той навчальний матеріял, який втрачено під час страйку. Крім цього впродовж 14-ох тижнів щодня будуть додані до навчальних годин ще 45 мінут. Учителі не здобули того всього, чого бажали, але все таки вони перемогли. Посадник міста Джан Ліндзі уважає, що справедливою розв'язкою закінчився спір учителів. Не знати, як зареагує населення цього району, з приводу якого страйкували вчителі. Воно в більшості негритянське і порторіканське.

Астронавти Аполло 8 мають випробувати космічний корабель в кружлянні довкола Місяця

Гюстон, Тексас. — Астронавти програми Аполло 8 вважають свій лет до Місяця як звичайну вправу, яка має підготовити лет до Місяця в 1969-му році. Астронавти полковник Френк Борман, капітан Джеймс А. Лавелл і майор Вілліям А. Андерс заявили, що вони не бояться риску летіти в район Місяця в третій декаді грудня. Командант полковник Борман заявив, що їх лет має відбуватися дуже обережно. Він сказав: „Я не гадаю, що ми кусаємо більше, ніж можемо проковтнути". Аполло 8 має зробити півмільйона миль до Місяця, почавши лет 21-го грудня, і спуститися на Пацифіку тиждень пізніше. Астронавти не турбуються тим, що проведуть Різдво здалеку від своїх родин, бо вони знають, що це військова служба. Вони повинні долетіти до Місяця та 10 разів його облетіти, фотографуючи ті місця, де в 1969 році інші астронавти будуть осідати на Місяці. Майор Андерс сказав: „Ми беремо якусь частину риску на себе, щоб наші наслідники стояли перед меншим риском". Під час лету астронавти будуть передавати на Землю телевізійні світлини Місяця та зі свого життя в кабіні. — Астронавт Волтер Р. Куннігґем заявив, що перша „візита" астронавтів на Місяці не триватиме 22 години, як давніше проєктували, тільки найдовше три години. Вони мають виконати три завдання: виміряти землетруси на Місяці, відповідати на сиґнали з Землі та наловити деяких газів в алюмінійову посуду.

В Римі відзначено урочисто Листопадові Роковини

Рим (УПБ). — Як і минулими роками, так і цього року, Українська Громада в Римі відсвяткувала торжественно Листопадові роковини Божественною Літургією, що її відправив на ґробі св. Йосафата, в соборі св. Петра, Блаженніший Верховний Архиєпископ Кардинал Кир Йосиф. Вранці зібрались у храмі священики, монахи і монахині, а зокрема учні Малої Семінарії і студенти богословії, а з ними й українці католики, що живуть в Римі, щоб разом зі своїм Первоієрархом занести Богові гарячі молитви за кращу долю рідного народу. До Божественної Літургії сослужили Блаженнішому Митрополитові Отці: Степан Чміль, салезіянин, і д-р Євген Камінський, з Едмонтонської єпархії. В асисті були малі семінаристи, співав хор Малої Семінарії, разом з питомцями-богословами. Блаженніший Первоієрарх виголосив слово з нагоди 50-ліття Листопадового Зриву, згадуючи при тому й річницю смерти Слуги Божого Митрополита Андрея. [Повний текст цієї проповіді Верховного Архиєпископа буде надрукований в черговому числі „Свободи"]. По Службі Божій відправлено Панахиду за спокій душ воїнів, поляглих за волю України. Листопадові роковини в Римі випали цього року величаво, як належиться ювілейному святкуванню тієї історичної події в житті народу, що започаткувала нову добу нашої історії.

Митрополит Максим Германюк у Римі

Рим (УПБ). — В перших днях місяця листопада прибув до Риму Кир Максим Германюк, Митрополит Українців Католиків Канади, щоб взяти участь у чергових нарадах і працях Секретаріяту для з'єдинення християн, президентом якого був померлий 16 листопада кардинал А. Беа. Засідання Секретаріяту відбуваються кожного дня, і то вранці та по полудні, а беруть в ньому участь члени Секретаріяту, в більшості з єпископату цілого світу, в числі яких 30 Владик. Крім цього до Секретаріяту належить ряд визначних священиків з різних націй та різних монаших Згромаджень. Частина з них є консульторами і мають тільки дорадчий голос і права. Секретаріят для з'єдинення християн був встановлений, як відомо, в місяці червні 1960 року, папою Іваном XXIII. Він відограв велику ролю і в підготові Вселенського Собору і в часі дій Собору, даючи важливий вклад у підготову соборових декретів, передусім декрету про Екуменізм та про Східні Церкви. По закінченні Собору Секретаріят далі продовжував і продовжує свою діяльність. Папа Павло VI наново затвердив його в січні 1966 р. Тепер його завданням є увести в практику ряд соборових постанов та підтримувати екуменічні зв'язки між християнськими Церквами, затіснювати їх, скріпляти і спільно змагати до осягнення повного з'єдинення всіх віруючих в Христа в одній Христовій Церкві. В останньому часі Святий Отець збільшив число Секретаріяту новими важними номінаціями. До членів Секретаріяту належить тепер, між іншими, кардинал М. Фюрстенберґ префект Священної Конґреґації для Східніх Церков, і кардинал Ф. Шепер, префект Священної Конґреґації науки віри й моралі.

Митрополит Максим Германюк брав участь у працях згаданого Секретаріяту від самого початку і між архиєпископами стоїть його ім'я на третьому місці. Він був постійно дуже активний і в часі Собору часописи часто згадували його виступи і його промови та звернення. До речі він одинокий з нашої української Ієрархії залишився і по закінченні Вселенського Собору на цьому важливому становищі. Тому й щороку він перебуває деякий час в Римі, при Секретаріяті для з'єдинення християн. Цим разом Митрополит Максим є головою одної з підкомісій, тобто веде засідання і несе відповідальність за хід нарад і рішень багатьох членів. В часі свого перебування в Римі Митрополит Максим відвідав Блаженнішого Митрополита Кир Йосифа, що ось недавно вернувся зі своєї довгої пастирської подорожі по всіх країнах нашого українського поселення. Оба ієрархи бачились не так давно, бо ще в половині місяця вересня, в Буенос Айрес, куди Митрополит Максим супроводжав Блаженнішого Кард. Кир Йосифа, зачинаючи від Торонта, з дня 14 червня, через всю Канаду, З'єднані Стейти Америки, Колюмбію, Венесуелю й Бразилію. Це й він, Митрополит Германюк, невпинно настоював, щоб особа Первоієрарха Ісповідника появилась серед вірних українців в світі і своєю появою зміцнила нашу церковно-релігійну та всенародну єдність. Він прилюдно зайняв становище проти поділу нашої Церкви на парохії, єпископства і митрополії.

Капеля Бандуристок виступала у Філядельфії, Ірвінґтоні й Ню Йорку

Ню Йорк. — Майже тисяча слухачів захоплено аплодували Капелі Бандуристок Осередку СУМА з Дітройту в залі „Фешен Інституту" в неділю 17 листопада, масово розкуповуючи в перерві платівки Капелі. У суботу Капеля дала концерт у Філядельфії, в присутності 1.200 слухачів, у неділю по полудні в Ірвінґтоні, де заля майже на 1 000 осіб не змогла вмістити всіх бажаючих, а увечорі Капеля в складі понад 30 співачок і 10 бандуристок полонила українців Ню Йорку новими і значними мистецькими осягами. У першій частині концерту було виконано літературно-вокальний монтаж, присвячений Золотому Ювілею Української Національної Революції, укладу незмінного диригента і мистецького керівника Капелі маестра П. Потапенка. У монтажі використано твори українськтих поетів, переплітані відповідними піснями: народними, в тому з Кубані, стрілецькими і юнацькими; у другій частині концерту Капеля виконала 10, у більшості нових, пісень різного жанру та дві як наддаток на наполегливі прохання слухачів, між якими було багато молоді. Солістки: Галина Кравченко, Мирослава Брездень, Валентина Биковець, Оля Денисенко, а в дуетах теж Христина Липецька і Ліда Казанівська; декламації також були бездоганними. Сценічне оформлення — краєвид Києва — виконав Ярема Козак, за звукове оформлення до монтажу відповідав Ярослав Петращук, адміністратор Капелі Бандуристок Осередку СУМА ім. гетьмана Пилипа Орлика — Дмитро Труш. Капелю і диригента привітали коротким словом голова нюйоркського Осередку СУМА К. Василик та голова Хору „Думка" інж. Богдан Рак, передаючи притому, з допомогою молоді, великі коші квітів.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Ass'n, Inc. at 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 9118.

Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25. Jersey City & Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.50; three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Мовчазна революція в СССР

У кількох американських часописах появилась наприкінці жовтня ц. р. стаття Кристі Карпентер, студентки Пемброк-коледжу в Род Айленді, дочки пресової секретарки дружини президента Джансона, яка довший час перебувала в Совєтському Союзі. Стаття, затитулована „Мовчазна революція за узахіднення несеться почерез Росію", хоч і не подає ніяких особливих ревеляцій, все ж цікава спостереженнями молодої інтеліґентної американки, яка вміє відрізнити пропаґанду від правди і дивиться глибше в суспільні процеси, що відбуваються у такій засекреченій тоталітарній системі, як в СССР.

Отож Кристі Карпентер вказує на той тихий, назовні мало помітний, але впертий і безперервний змаг, який іде між диктаторською владою, що спирається на КГБ, з одного боку, і молодою ґенерацією, студентством, письменниками, мистцями й інтеліґенцією — з другого. Це та „мовчазна революція", яка націлена на більшу свободу людини і її творчости, — це та революція, яка властиво не звернена проти партії і державного устрою, а вимагає переведення в реальному житті всіх тих постанов, що їх зформульовано в совєтській конституції. Ствердження американської студентки покривається з відомою нам, українцям, правдою, що цілий ряд молодих українських письменників і інтелектуалів борються за права України, спираючись на існуючі конституції СССР і УССР.

„Мовчазна революція" в Совєтському Союзі не проявляється масовими демонстраціями, бо студенти й загалом інтеліґенція в своїй масі стероризовані і стараються не давати політичній поліції притоки до репресій, які ламають людям життя, виключають їх з високих шкіл, засилають до таборів невільничої праці, позбавляють роботи в установі чи фабриці. Ця „революція" проявляється також у популяризуванні західньої музики, зокрема забороняваного бальшевиками джезу, західніх одягів, в ремствуванні на брак тих основних вигід і предметів щоденного вжитку, що їх має західній обиватель. Американська авторка наводить характеристичний випадок, як найбільш популярною в одному з домів Москви стала дружина західнього кореспондента, яка передплачувала жіночий журнал „Воґ": усі жінки з того дому поквапно й захоплено відрисовували з того журналу взори суконь.

Совєтська цензура над літературою і мистецтвом пильно стежить, щоб не було відхилів від „соцреалізму", не щодо форми, а суті, щоб — за твердженням президента совєтської Академії Мистецтв Ніколая В. Томского — твори письменства й мистецтва „були тісно пов'язані з життям народу і віддзеркалювали різні сторони соціялістичної дійсности". Інша річ, коли письменник зважується ту соціялістичну дійсність віддзеркалити так, як зробив Іван Солженіцин у „Раковому корпусі", то керівна большевицька кліка відповідає на такі спроби репресіями.

Все ж, всупереч усім репресіям, які мають — за словами американської авторки — „перешкодити, щоб Москва не стала Прагою", щораз частіше проривається „мовчазна революція", вводячи в совєтську дійсність „західництво". Чи це західня музика й танки по каварнях, чи крій жіночих суконь, чи спосіб використовування вільних від праці годин, чи масове слухання західніх радіопередач — скрізь проникають в „соціялістичне" суспільство „декадентські капіталістичні звичаї". Рік тому, коли заведено в СССР 5-денний робітний день, большевицька верхівка сподівалася, що на партійних і всяких інших зборах і мітинґах збільшиться число учасників. Вони помилилися, бо підсовєтський ітеліґент і робітник воліють „сісти перед телевізором із чаркою водки і дивитися на футбольні змагання". Найновіший пролом, що його зробив „декадентний капіталізм" у совєтському суспільстві, це заведення в єдиній покищо в Москві газеті 8-сторінкового тижневого додатку, присвяченого в цілості — оголошенням. Виявилось, що в світі державного капіталізму, де не існує приватного суперництва в промислі й торгівлі, почали масово напливати газетні оголошення — про високу якість „водки", про продаж телевізорів і про подорожі по Чорному морю і т. і.

Молода американська студентка не ставить крапки над „і": до чого доведе „мовчазна революція" в СССР. Але відповідь на це давно відома: ніяка ненормальна система не всилі зберігатись віками. Не можна було напостійне зберегти щільну залізну заслону і не можна успішно протиставитись проникаиню вільних думок та правдивих вісток із Заходу. І не можна по всі часи оббріхувати всіх людей.

ЦЕНТРАЛІЗМ І ФЕДЕРАЛІЗМ У ЗАХІДНІЙ НІМЕЧЧИНІ

Мюнхен. — У 1871 році, коли після перемоги німецьких держав на чолі з Прусією над Францією була створена Німецька Імперія, то в цій імперії не скасовано прав і привілеїв менших держав, що стали її частинами. Титули і політичні права забезпечено для королів Баварії та інших монархів малих князівств, як Баден, Вюртемберґ, Гессен і ін.

Баварські королі з роду Віттельсбах мали право вести закордонну політику, їхні дипломатичні представництва були в різних державах аж до 1918 року. В німецьких державах поза Прусією діяли виборні сойми, які ухвалювали закони для своїх країн і цим відрізнялися від консервативної Прусії, що була опанована клясою великих землевласників - „юнкерів".

У Берліні діяв парлямент імперії, Райхстаґ, вибираний загальним г о л осуванням, але крайовий сойм, Ляндестаґ Прусії не знав загального виборчого права. Німецька імперія була фактично федерацією, хоч і з великою перевагою к о нсервативної Прусії, що творила дві третини людности імперії. Прем'єр Прусії, а від 1871 р. канцлер Отто Бісмарк казав іронічно про федеративний устрій, що найкраща федерація людини з конем: „Тільки треба старатися не бути конем"...

У листопаді 1918 р., після капітуляції Німеччини в першій світовій війні, всі німецькі монархи втратили свої права. Німецька імперія перетворелася на Республіку, названу пізніше Ваймарською, бо в Ваймарі затверджено республіканську конституцію. Ця конституція розширила права парляменту й уряду Республіки з осідком у Берліні. Німеччина пішла в своєму розвитку в сторону централізму. Однак, це викликало спротив у різних частинах Республіки, що зберегли свої місцеві парляменти й уряди, наприклад, Баварія.

У 1933 році, коли владу в Німеччині захопив Гітлер, то він завів суворий централізм; Німеччина опинилася в руках його партійних „обласних секретарів" (ґавляйтерів), які виконували накази свого „вождя", що засів у Берліні.

Гітлер не вважав на будь-які історичні права, традиції, назви. В 1938 році, коли він захопив свою батьківщину — Австрію, то й назву тієї країни змінив: вона була названа „Східньою окраїною" (Остмарк).

Катастрофа Н і м еччини внаслідок другої світової війни примусила німців думати про вигоди федеративного устрою. В цьому німецьких політиків заохочували американські політичні дорадники у військових урядах окупованої Німеччини. У 1948 році казав мені один американський журналіст в Авґсбурзі, що ні один президент Америки не міг би стати диктатором: коли б він проголосив свою диктатуру в Вашинґтоні, то в сусідньому стейті був би арештований за порушення демократичних законів того стейту. Конституція 1949 року створила Німецьку Федеративну Республіку, в якій забезпечено широкі права для різних областей - „земель" держави. Навіть деякі міста, як Гамбурґ і Бремен, стали автономними частинами федерації. „Землі" вибирають свої парляменти, що ухвалюють закони, оподаткування, систему освіти, мають вплив на господарство і т. д. Делеґати автономних „земель" належать до федеральної Ради — Бундесрату і творять мовби Верхню Палату Республіки, що має федеральний парлямент — Бундестаґ.

Поміж „землями" Західньої Німеччини Баварія займає особливе місце: вона прийняла після війни власну конституцію. Окрім крайового сойму тут діє також верхня палата — Сенат Баварської держави.

В центральному уряді Західньої Німеччини, в Бонні є централістична течія, яка намагається обмежити права автономних „земель". Ця тенденція викликає спротив серед автономістів. Від 3 до 7 листопада 1968 р. відбувався з'їзд німецької Християнсько - Демократичної партії в Берліні. На тому з'їзді внесено проєкт — створити в Бонні міністерство освіти для всієї Західньої Німеччини.

Цей проєкт викликав серед автономістів - федералістів у різних „землях" протести, як у пресі, так і в урядових та парляментських колах. Особливе занепокоєння постало в Баварії. Прем'єр баварського уряду, Ґоппель, він же й голова Федеральної Ради, 8 листопада виступив у соймі з декларацією-протестом проти будь - яких плянів укорочення баварської автономії. Він пригадав, що крайовому урядові видніше, які реформи потрібні місцевій людності, і підкреслив, що заходами автономного уряду й парляменту Баварія після війни із аграрної країни стала високо індустріялізованою.

Ґоппель знайшов у баварському соймі підтримку не тільки своєї Християнсько-Соціяльної партії, але й в опозиції: серед соціял - демократів особливо. Адже ж конституцію автономної Баварії виробляв проф. Вільгельм Геґнер, почесний голова Баварської Соціял - Демократії.

Геґнер був у 1933-45 роках на еміґрації в Швайцарії і високо оцінив федеративний устрій альпійської республіки. Кілька разів він був прем'єром баварського уряду. Тепер він — заступник голови баварського сойму. Для зміцнення оборони федералізму баварські автономісти дають приклад Чехо - Словаччини, де законом з 28 жовтня створено федеративний лад.

Спір між централістами й федералістами в Західній Німеччині не скінчився, однак, взявши на увагу рішучі протести федералістів проти звуження автономій „земель", спроби централізувати Німеччину, очевидно, не будуть мати успіху.

П. А.

Леонід Полтава

ДО ПОБАЧЕННЯ „КНИГОСПІЛКО"!

(3)

Видано або перевидано 16 праць наукової, белетристичної та підручної літератури. Серед них і такі капітальні, як 10-томова „Історія України - Руси" М. Грушевського, його ж 5-томова „Історія Української Літератури" (у 4-ох книжках) та 20-томова збірка творів Івана Франка. Вся книжкова продукція складається з 49 томів, а в них: 9575 сторінок друку форматом великої вісімки, 2894 сторінки нормальної вісімки, 10161 сторінка малої вісімки, 88 — журнального формату, а разом 22.718 сторінок друку в усіх 49 томах.

На характер згаданих 49 томів вказує ще й те, що лише 7 із них — брошурного типу, решта 42 — у твердій полотняній (імітація шкіри) оправі.

Сумарний наклад всіх видань „Книгоспілки" становить понад 120 тисяч примірників, а їх вартість за каталогом дорівнює кругло 410 тисячам долярів.

Видання „К н игоспілки" потрапили не лише в українські руки — в Америці й Канаді, мабуть, немає жадної громадської чи університетської бібліотеки із славістичним відділом, де не було б „Історії України - Руси" та „Історії української літератури" М. Грушевського, творів І. Франка, М. Коцюбинського, М. Гоголя. Навіть ССCP замовив через одну українську книгарню і через німецьку книгарську фірму Кубон і Заґнер 20 комплектів „Історії України - Руси"...

∴

Найпершим на початок видання капітальної праці М. Грушевського відгукнувся проф. Ю. Шерех у „Свободі" з 23 жовтня 1954 р., назвавши свою статтю промовисто: „Культурна подія" і схарактеризувавши „Історію України - Руси", як невичерпне джерело для істориків України і світу.

Лев Білас у „Свободі" з 16 серпня 1958 р. підкреслював, що історію М. Грушевського „Книгоспілка" з б а гатила вступом проф. В. Крупницького та ґенеральним реґістром джерел і що „життьова праця найбільшого нашого історика появилася в технічно бездоганному оформленні".

З листа проф. О. Повстенка (з липня 1954 року): „Ні одна найцікавіша для мене на еміграції звістка не була такою радісною, як Ваше, надзвичайно шляхетне рішення видати наново цю капітальну працю — нашу духову Євангелію, академіка М. Грушевського. Перевидання всіх томів „Історії України - Руси" буде надзвичайно важливим поступом у нашій боротьбі за визволення України і дуже дошкульним ударом для брутального окупанта нашої Батьківщини, де це видання проклинають, як дуже для них небезпечне, разом з тим нищать його, як і всіх послідовників нашого великого історика".

З листа ред. М. Добрянського (Мюнхен, Німеччина, з березня 1958 р.): „Працюючи на радіо „Визволення", я слідкую за тим, як совєтський режим ставиться до М. Грушевського. Маючи це на увазі, хочу сказати: Ви перевиданням Грушевського прислужилися українській визвольній справі більше, ніж усі партії на еміграції. Мушу це ствердити, хоч я сам — людина партійна і партії вважаю необхідною річчю. Після того, як Ви щасливо довели велике діло до кінця, дозволяю собі запропонувати Вам: приступайте до перевидання „Історії української літератури" Грушевського. Це буде ще один удар проти большевиків".

З листа проф. д-ра В. Кубійовича (з лютого 1967 року): „... Дозвольте мені відзначити цю важливу й корисну роботу, яку Ви виконуєте. Серед того, що зробили ми на видавничому відтинку на еміґрації, перевидання Вами повної історії Грушевського й інші Ваші видання займають почесне місце".

З листа п. С. Килимника (Канада, січень 1955 р.): „Сердечно дякую, М. Гоголя тт. І-ІІ одержав. Прекрасне видання й дуже нашому українському суспільству тут потрібне, бо чимало навіть освічених людей геніяльного творця „Тараса Бульби", збірки „Миргород" та „Вечорів на хуторі близько Диканьки" — не знають, а про самого Гоголя часто й уявлення не мають. На жаль, чужинці краще знають Гоголя, ніж наші українці"...

І один приклад з того, який „переворот" викликала „Історія України - Руси" в багатьох коледжах та університетах Америки, засмічених російською біло-червоно - є д инонеділимською пропаґандою. Уривок з листа бібліотекаря Сиракюзького університету Іллі Городецького, з 4 жовтня 1968 року, до Видавництва „Книгоспілка" (хоча формально „Книгоспілки" тоді вже й не існувало):

„Працюю вже 12-ий рік... Кожного року приходиться мені слухати жалів наших студентів (які вивчають історію Східньої Европи й Росії), як то „експерт" (!) від „Рашія", вихованець усяких Карповичів і „наших" Джорджів Вернадських, проф. д-р Волч, що є деканом відділу історії Східньої Европи, посвячує цілі · години, щоб „громити українських націоналістів М. Грушевського, М. Чубатого та інших за історії сепаратистські, незгідні з духом єдиної - неділимої... Слухала теж і дочка проф. М. Чубатого, яка тут студіювала історію, обидві мої дочки й інші, а тепер слухає наш дуже здібний студент журналістики Андрій Білик. Всі вони засипали його градом питань, і тоді закам'янілий русофіл шалів

(Продовження на стор. 3-ій)

НА МЕДИЧНІ ТЕМИ

Редагує: Д-р Михайло Данилюк

ЕПІЛЕПСІЯ

У давніші часи цю хворобу називали по-різному: падучою хворобою, чорною хворобою, навіть нечистою хворобою. Очевидно, тоді ще не знали, з якої причини ця недуга постає, а головно як її лікувати, і хворі були здані на ласку долі. Люди з цією хворобою часто зверталися до знахурів та ворожбитів.

Фактично епілепсія — це періодичне забурення мозкової функції, яке в основному стосується моторових нервів, себто тих нервів, які керують нашими рухами. Звичайно припадок епілепсії приходить несподівано і триває короткий час, не залишаючи по собі ніяких слідів. Вийняток становлять лише такі припадки, які приводять до якогось фізичного ушкодження.

Дослідження багатьох тисяч епілептиків виявили, що в їхньому мозку нема ніяких суттєвих змін, він під кожним оглядом нормальний. Зміни можна помітити лише перед або під час припадку, і то виявляються вони не внаслідок якоїсь недуги, а внаслідок порушення фізіологічної функції на короткий час. Електричні розряди в мозку, які звичайно умірковано підносяться і обнижуються, стають буйними, відхиляються від нормальної кривої електричних потенціялів, і приводять до цілого ряду несвідомих рухів, забурюючи цілу систему нервових шляхів.

До речі — штучні судороги із втратою притомности можна викликати електричним струмом, пропускаючи його через мозок. Тому терапію шоком практикують психіятри при певних нервових недугах, приводячи до ладу нервову систему.

Епілептичний припадок можуть симулювати деякі недомагання: новотвори в мозку, а р теріосклеротичні зміни в ньому, раптовий спад тиснення крови, міґрена, обмежена кількість в крові цукру чи кальцію, гістерія, деякі нереґулярності в праці серця, надмірна втрата в організмі двоокису вуглецю при перевантаженому віддихові і т. д. Але всі ці прояви з дійсною епілепсією не мають нічого спільного.

Розрізняють чотири форми епілептичних припадків: великий удар, який в медицині звуть „ґренд маль", малий удар — „петіт маль", психомоторні судороги та епілептоподібна атака. Лише з помічччю докладної історії хвороби пацієнта, його безпосередньої обсервації та фахового обслідування можна встановити, чи припадок є справді епілепсією.

Великий удар приходить, як правило, несподівано, часом уві сні. Тоді людина втрачає свідомість і у неї починаються судороги ніг, рук і обличчя, які згодом переходять на м'язи цілого тіла. Хворий звичайно звалюється з ніг і важко дихає. Судороги віддихових м'язів, а також судороги м'язів, горла та рота затримують нормальний віддих і хворий харчить і душиться. В цей час він, щоб облегшити собі віддих, часом несвідомо висуває язика, і, внаслідок неконтрольованих судорог м'язів рота, може язика прикусити. На жаль, якраз тоді, коли така людина потребує помочі, її вигляд лякає оточення, і буває, що хворого лишають напризволяще.

В такому випадку треба негайно звільнити шию хворого від одежі, щоб дати йому більший доступ повітря, покласти під голову подушку або щось інше м'яке, а в рот, поміж зуби вставити якийнебудь дерев'яний або ґумовий об'єкт, який би не дозволив йому прикусити язика і тримав рот відкритим. Після того, як судороги припиняються — а тривають вони звичайно дуже короткий час — хворий засинає. Тоді потрібно накрити його чимось теплим і перенести на ліжко або якесь інше вигідне місце.

Повторюємо: епілепсії нема нічого боятись, це недуга не заразна, нічим не грізна для оточення. Людина, хвора на цю недугу, потребує негайної допомоги, бо під час припадку вона зовсім безпомічна і здана на повну ласку обставин.

При малому випадку свідомість хворого лише захмарюється на кілька секунд, ніколи не більше, як на тридцять. Судорог не буває. Звичайно після припадку хворий не пам'ятає, що з ним сталось. Такі припадки часто бувають у дітей.

Психомоторні судороги дуже легкі. Хворий втрачає контакт з оточенням на 1-2 хвилини і робить безцільні рухи. Свідомість також захмарюється ,але хворий не падає і продовжує або рухатись без цілі, або говорити без сенсу. Припадок минає без наслідків.

До останньої групи належать епілептоподібні припадки, які характеризуються психічним забуренням без втрати свідомости. Хворий злоститься без причини, нарікає на болі живота, голови і т. д. Сюди входить чимало симптомів, які не виглядають на епілепсію, але уважне дослідження приводить іноді до діягнози цієї недуги.

Фахівці обчислюють, що приблизно піввідсотка людського населення має таку або іншу форму епілепсії. Вона трапляється у кожній расі, в кожному віці. Цю хворобу медицина трактує, як одну із звичайних хвороб нервової системи. Лікування її дуже успішне, якщо пацієнт слідує приписам і перебуває під контролею лікаря.

МОЯ ЗЕМЛЯ...

Моя земля,
захмелена, зелена
Під ноги щедро
стеле рясноцвіт,
Щоб ти прийшов
замріяний до мене,
За руку взяв,
повів у білий світ.

І я не сплю,
надія щиросвітла
Мені снаги і сили додає.
А за вікном
черемха вже розквітла,
Немов кохання
сонячне моє.

Чекаю літа!
Хай зажде ще осінь.
То прийдеш ти —
підказує чуття...
Для мене
у чеканні тому й досі
Краса моя,
кохання і життя.

ВІРА АРТАМОНОВА

Київ

Олександер Вишнівський

ВІЛЬШАНКА

(Спогад про закінчення Зимового Походу)

(1)

Вступ

У кінці листопада 1919 року скрутне становище армії УНР набрало катастрофічного характеру. Знесилена безперервною боротьбою з переважаючими силами ворога й жахливою пошестю-тифом, що зменшив був її бойовий склад на 80-90 відсотків, не маючи відповідної кількости зброї й амуніції, зимового одягу і взуття, без медикаментів і о б т я ж ена хворими та раненими вояками — армія скупчилася в районі Любар - М и р о піль-Чартория, на північ від Старокостянтинова. Цей клаптик вільної ще від ворога землі був оточений з усіх боків ворожими арміями: червоно-московською, біло-московською ген. Денікіна і польською.

Здавалося, що з цього становища виходу вже немає, що армія напередодні свого остаточного знищення, а Українська Народна Республіка тим самими напередодні трагічного закінчення своєї кількарічної збройної боротьби за визволення. Одначе, не зважаючи на все ці, дух армії залишився здоровим, і це допомогло знайти вихід. На нараді вищого командного складу, за апробатою Головного Отамана Симона Петлюри ,вирішено прорватися в запілля ворога і там діяти.

6 грудня 1919 року рештки армії УНР зфорсували біло-московський фронт і опинилися в запіллі армії ген. Денікіна. Розпочався Зимовий Похід, що мав подвійне завдання: продовжувати збройну визвольну боротьбу в умовах партизанщини і зберегти ядро армії до того часу, коли воно зможе стати знову до диспозиції свого Уряду, розгорнутися до принаймні попереднього стану й продовжувати війну реґулярним фронтом. Коли б те завдання не пощастило виконати, то вмерти на полі бою ,а не в біло-московській неволі або в підвалах чрезвичайки, від куль у потилицю.

Про Зимовий Похід написано вже чимало. Йому присвячено спеціяльні доповіді, його річниці відзначалися й відзначуються, отже, назагал, перебіг Походу і його значення висвітлено. Усе ж таки, не зважаючи на таку популяризацію, в історії Зимового Походу залишалось дві ще не виповнені сторінки. Одною з них було знищення 3-ої дивізії, а другою остання драматична ніч. Першу виповнив я в брошурі, що має назву „Трагедія 3-ої дивізії армії УНР", а другу виповнюю змістом цього свого спогаду. Ані в основній праці про Зимовий Похід його Командувача, ген. М. Омеляновича-Павленка, що фактично є історією того Походу, ані в книжці пполк. О. Доценка „Зимовий Похід" нема достатнього матеріялу, щоб заповнити обидві вищезазначені сторінки. Я не буду зупинятися над причиною, чому саме сталося так, а не інакше. Зо змісту обох моїх спогадів кожний може сам зробити висновки.

Про події в с. Вільшанці, в ту пропам'ятну останню ніч Зимового Походу, Командарм згадує загально, перейшовши до порядку денного над деталями. Щождо книжки пполк. Доценка, то в ній про ту ніч написано лише наступне:

„Опівночі 5. V. ворог несподівано напав на с. Вільшанку і обстріляв двір і хату, де стояв штаб Київської дивізії, який утік через садок до своїх частин, що розташувалися на північному сході села і ранком мали перейти на відпочинок в район села Дмитрашівка". („Зимовий Похід", стор. CXXII).

На такий „історичний матеріял" можна лише розвести руками й висловити здивування, що в книжці, поруч із поважним і міродайним матеріялом, подано, як факт, щось аж таке неправдоподібне. Перш над усе: як ворог, бувши на протилежному кінці села, міг бачити в непроглядно-темну ніч „двір і хату" штабу Київської дивізії, не кажучи про те, як міг він знати, в якій саме хаті містився той штаб, коли не знав, що у Вільшанці були українські частини, простував туди на ночівлю й був заскочений, коли його обстріляно? У дійсності червоні стріляли навмання й, можливо, припадково трапили й у ту хату, де був штаб. Наколи б у книжці було так написано, то тоді це виглядало б правдоподібно. Подруге, в книжці зовсім не зазначено, що в Вільшанці були в той час, окрім Київської дивізії, ще й інші наші частини. І, нарешті, не подано наслідків ворожого нападу, хоч автор про це знав. Така реляція пполк. Доценка вводить читача в блуд.

На еміґрації, коли пполк. Доценко збирав матеріял для запроєктованої ним книжки „Зимовий Похід", він звернувся був до мене з проханням дати йому відпис мого донесення Командармові про події у Вільшанці в ніч із 4-го на 5-те травня 1920 р. Я відповів, що такого відпису не маю, і тоді він запропонував мені написати донесення з пам'яті. Цю пропозицію я відкинув, бо вважав і вважаю, що історичний документ є таким лише тоді, коли він оригінальний або, як вийняток, міродайно засвідчений його відпис. Можливо, що моя відмова й була причиною вищезазначеної цитати.

Про Вільшанку згадали ще три особи: сот. Шило („За Державність" ч. 9), ген. М. Крат („Тризуб", ч. 2/8/1961) і майор Маслівець („Тризуб", ч. 3/9/1961).

Сот. Шило не був у Зимовому Поході і написав у добрій вірі в недоброго інформатора — свого приятеля, і тому те, що написав, не відповідає дійсності. Ген. Крат хоч і був у Зимовому Поході, але не був тієї ночі в с. Вільшанці. Він лише чув про напад, і тому, згадавши про нього, зазначив, що писати про те, чого не бачив, не може. Майор Маслівець брав участь у Зимовому Поході, і тієї ночі у Вільшанці був, але, як сам пише, при перших пострілах вилетів із села верхи, напіводягнутий, і тому безпосередньої участи в ліквідації нападу не брав. Він докладно згадує про паніку, що виникла була в нашому обозі, про самий же напад пише, також на підставі лише чуток, наступне:

„Котрась із наших кінних частин в цей час оббігла село ,спустилася в яр, видряпалася на протилежний бік і вдарила по тій частині червоних, що ото нам не дали відпочинку у Вільшанці. Справа була зліквідована протягом декількох хвилин".

Така реляція теж не відповідає дійсності. Якщо б „котрась із наших кінних частин" оббігла село, то вона не потребувала б спускатися в яр, бо коло спуску в яр наткнулася б на червоних, зате, наколи б вона оббігла село глибше ,то вдарила б на запілля червоних. Так повинно б було бути, але, на жаль, не було. Напад зліквідовано в інший спосіб і в значно довшому часі, ніж „протягом кількох хвилин".

Я не забирав досі голосу в цій справі, бо „кожний овоч доспіває в своєму часі"... Тепер, із 48-літньої ретроспекції, почуваю себе не тільки вправненим, але й вважаю за свій національний обов'язок подати додатковий матеріял до історії Зимового Походу з першого джерела.

ФОНД КАТЕДРИ УКРАЇНОЗНАВСТВА ТА УКРАЇНСЬКІ СТУДІЇ В ГАРВАРДІ —

ПОТРІБНО: $600,000; ЗІБРАНО ДОСІ: $540,000 ВПЛИНУЛО В ОСТАННІХ ДНЯХ: $12,000 ЩЕ ПОТРІБНО: $48,000

ЧЕКИ ВИСТАВЛЯТИ НА: UKRAINIAN STUDIES CHAIR FUND, 302 WEST 13th STREET, NEW YORK, N.Y. 100014

ДО ПОБАЧЕННЯ „КНИГОСПІЛКО"!

(Продовження зі стор. 2-ій)

Олексаидер Ф. Балинський

Проф. Іван М. Крилов

від злости, бож вони компромітували його „науку" перед всією клясою — завдяки знанням, почерпнутим з „Історії України - Руси".

На час ліквідації „Книгоспілки" її найголовніші видання дісталися: „Історія" М. Грушевського — на 1100 адрес, його ж історія української літератури — на близько 800 адрес, а 20-томове видання творів І. Франка — майже на 1000 адрес.

Додаймо до цього інші видання „Книгоспілки", зокрема зразково оформлені барвисті видання для дітей, що потрапили до тисяч українських дітей поза Україною, — і так будемо мати образ титанічної праці двох людей, скромних, мало відомих і цілком заслужених на те, щоб назвати їх Діячами Державної України.

Від 1917 року в Україні розпочало видатну культурну працю перше наше вільне видавництво, під назвою „Книгоспілка". У 1930 р. централю значно зміненої „Книгоспілки" в Харкові та її філії в інших містах України зліквідовано наказом з Москви. Чи не єдиним між живими з працівників тієї „Книгоспілки", що діяла на кооперативних засадах і часто всупереч партійним вимогам, залишився ред. Вячеслав Давиденко, працівник редакції „Свободи".

Моглоб б здаватись, що з розгромом харківської „Книгоспілки" навіть сама ця назва з часом забудеться.

Але сила Національної України — в її послідовній, тяглій праці.

Чого не можна було продовжувати в окупованому Харкові, те можна продовжувати у вільному Ню Йорку. Так на 9-ій вулиці кам'яного Ню Йорку розквітла українська квітка. Ґрунтом для неї була любов до рідної справи, до рідної книжки. А такий ґрунт — найкращий.

Нині вже немає „Книгоспілки" на 9-ій вулиці „давнтавну". Проф. Іван Михайлович Крилов і Олександер Федорович Балинський пішли на вимушений — у зв'язку зі станом здоров'я — спочинок, якого, фактично немає. Не наважився спитати, чи мають вони пенсію, адже працювали на народній ниві, а ми й далі в багатій Америці не маємо Культурного Фонду, який уже творять українці в Канаді.

Співрозмовники густо перетикають розмову полтавськими й подільськими жартами. Розмовляючи, не раз сміємось. Та коли мова сходить на українську книжку — знову помічаю мерехтіння сліз на їхніх очах, сліз радости за виконану справу і сліз турботи за майбутнє скарбу українського народу — книжки: від „Історії України - Руси" для університетів — до кольорової „Абетки" для дітей... Турбота про те, чи знайдуться люди, які будуть продовжувати справу...

Була „Книгоспілка" в Харкові. Була „Книгоспілка" в Ню Йорку.

Дозвольте, дорогі старші Діячі, закінчити цей нарис викликом творчій українській людині: До побачення, „Книгоспілко", у вільному Києві!

(Кінець)

В Дітройті відзначено 25-ліття Дивізії

Тут відзначено Срібний Ювілей Дивізії „Галичина", яку пізніше найменовано 1-ою Дивізією Української Нац. Армії. 19-го жовтня в залі будинку при грецькій церкві засіли громадяни разом з „дивізійниками" і їх родинами. Цінними гостями з поза Дітройту були від Головної Управи Братства Вояків Дивізії в Торонті — голова д-р М. Малецький і її члени, пп. Б. Вігус і Гуляк, від Крайової управи Канади п. В. Гузар та від Крайової Управи в ЗСА — голова інж. В. Заброцький. Дехто з них був з дружинами. Почесним головою Ювілейного Комітету Вечора був ген. М. Крат, а діловим — п. Осип Ворик з 16 членами.

Голова п. Ворик, відкривши Вечір, покликав п. П. Стасева на провідника програми й бенкету. Після того відзначено приявних колишніх вояків Дивізії (ми нарахували їх 30), припинаючи їм червоні гвоздики. Добре, що провідник висунув перед доповідями виступ „Трембіти" з 2-ої частини програми, бо могутній спів цього чол. ансамблю таких пісень, як „Наш рідний край", „Рано - вранці новобранці", а особливо „Маршу дивізійників" (форт. супровід п. О. Дубрівна - Соловій) ввів зразу відповідний настрій на залі.

З довшої доповіді письменника Ю. Тиса - Крохмалюка передаємо кілька думок.

В 2-ій світ. війні, — казав Ю. Тис, — коли змагались з собою дві великі потуги, Німеччина і Москва, здавалось, що нема можливости для збройної активности українців. Два імперіялізми, немов змовилися поневолити Україну. Проте творці Української Дивізії і Повст. Армії, разом з молодою ґенерацією, сподівались, що не вдасться калькуляція обох наших ворогів, і доля дасть нам можливість визволитись. Тоді зброя в наших руках буде потрібна.

Доповідач навів різні документи, публікації й інші джерела, які свідчать, що німці і москалі боялись нашої збройної сили. Зокрема це тривожило большевиків, як це вказує публікація „Міжнародний імперіялізм і Україна в рр. 1941-45" (вид. 1966).

Ген. М. Крат, який очолював Дивізію в її тривожному часі в полоні, і якого ентузіястично цього вечора вітали, почав своє „слово" від порівняння нової історії зі старою. Він згадав московсько-японську війну, яка велась в Манджурії, на терені Китаю, який в своєму безсиллі не виявив себе збройно. Це була ганьба і трагедія Китаю. Україна на протязі 83 років, від Полтави до остаточного розподілу Польщі, була тереном боротьби двох загарбників, а козацькі полки стояли вірно при Москві. Але в часах таких гетьманів, як Дорошенко, Виговський і Мазепа, Україна боролась не за інтереси Москви, а за свою волю і державність. У першій світовій війні Українські Січові Стрільці врятували честь української нації, а в часі революції, від грудня 1917 р. до січня 1920 р., до Зимових Походів включно, українські армії бились з різними загарбниками, гідно обороняючи рідну землю. Так і Дивізія має своєрідне історичне значення. Вона була військом Соборної України, хоч мала назву „Галичина". Вона репрезентувала українську збройну силу. В цьому невміруща слава Дивізії, і теж У. П. А. Вони не допустили, щоб Україна стала „Манджурією".

В мистецькій частині на сцені з'явився жін. квартет „Верховина" в складі: О. Глібович, В. Байрак, В. Івашко і В. Стороняк, і відспівав кілька пісень. Остання „Києве мій" найбільше подобалася. При фортепіяні була С. Жовнір - Клос.

Гості з Торонта, артисти В. Довганюк і Юра Бельський, відіграли повний гумору скеч „Селепко Лавочка" з дивізійного життя. Публіка віддячилась рясними оплесками. Пан Довганюк виголосив це цікавий моголог.

Виступав баритон В. Кучер з двома піснями, при акомпаніяменті п. С. Колодницької. Був це несподіваний виступ пані Маркіяни Дублянпці-Гузар. Вона запрезентувалась двома піснями, які слухачі прийняли з сердечною вдячністю.

Започаткував Бенкет о. шамб. М. Бохневич молитвою.

Під час вечері прочитано привіти громадських установ і представлено особи при президіяльному столі. Під кінець бенкету від Головної Управи промовив сот. М. Малецький. Він вказав на вагу зорганізування Дивізії, гаслом якої було та є: „За рідний край, за стрілецький звичай, за волю України"! Дивізія — це символ безперервної боротьби українського народу, це продовжувач нашої традиції.

Усні привіти склали голови Краєвої Управи в ЗСА пор. В. Заброцький і пор. В. Гузар з Краєвої Управи в Канаді.

Вечір закінчився забавою при звуках оркестри „Зоря".

Згадаємо ще одноднівку з програмою святкувань, видану з 7 цілосторінковими вояцькими фотами Дивізії і двома знимками генераліції (ген.-полк. П. Шандрука і ген.-пор. М. Крата) та з привітами. Статтю „25 років тому" написав Р. Крохмалюк. Першу сторінку виконав мистець Р. Бараник, а запрошення і квитки декорувала п. Ярослава Сена.

В. Несторович

УСПІХИ МОЛОДОЇ УКРАЇНКИ

Лідія Копчинська

Лідія Копчинська, дочка Юлії і Володимира, прибула з родиною в 1949 р. до Ню Йорку. Після закінчення початкової школи св. Юра в Ню Йорку, як здібна учениця поступила на навчання до одної з кращих середніх шкіл в Сльосбурґу, Н. И.

В часі чотирирічного навчання була кращою ученицею цієї школи. Обдарована гарним голосом, доброю дикцією і ораторськими здібностями українською мовою, брала живу участь у мистецьких імпрезах влаштованих школою.

Після закінчення Ст. Мери'с Вілла Академи поступила до Сити Коледжу. 28 вересня 1968 р. в готелі Комадор з-поміж 60 студенток Карієр Академи одержала диплом лікарської асистентки.

Курси закінчила з відзначенням. Тепер працює в лікаря, де в лябораторії переводить всякі тести, електрокардіограм, пересвітлення й інше.

Продовжує студії в коледжі. Після закінчення студій та відбуття практики в шпитальній лябораторії, думає працювати в технологічній лябораторії та спеціялізуватися в гематології.

Разом з родиною є членом 194 Відділу УНСоюзу. Члени родини і вона беруть активну участь у громадському житті.

Щасти Боже, молодій Лідії в її праці і в дальших студіях!

Ю. Фриз

Філядельфія, Па.

РІЧНИЙ КОНЦЕРТ ФОРТЕПІЯНОВОЇ МУЗИКИ УЧНІВ МУЗИЧНОЇ СТУДІЇ

Це був концерт - попис учнів Студії п. мґр. Котович 30-го червня, вже вісімнадцятий з ряду та був і цього року визначною подією сезону.

Згадана Студія існує повних 18 років, і вже устійнила свою безконкуренційну позицію. Вона поширила і поглибила значно засяг свого діяння, бо з року на рік збільшує число не лиш українців, але й чужинців.

А пані мґр. Котович обмежила число днів у тижні в американській Сетлемент Мюзік Скул до трьох днів, щоб нашим дітям посвятити інші дні в тижні. Цей факт, свідчить переконливо, чому з такою пошаною наша громада відноситься до її фахового музичного навчання.

Цікавою новістю в першій частині згаданого Концерту було те, що учні грали не в звичайному часовому порядку завансовання. Виконавцями були: Раїса Гаврась, Євген Луців, Марта Чорнобіль, Ія Лабунька, Ігор Чорнобіль, Марта Возна, Андрій Бадуляк, Ігор Макаренко, Марія Білинська та Мотря Чорнобіль. Ці талановиті та пильні учні нижчих та середніх курсів, виконували по два і три твори. Ми чули речі: Баха, Річчі, Клементі, Бетговена, Ґурліта, Дуранда, Аарона, Ребікова, Лисенка, Соневицького, Безкоровайного.

Цю першу частину програми істересно закінчила Уляна Береза, яка відограла всі три частини Концерту Віллімса Г-дур. Акампаніювала п. Н. Котович при другому піяні.

В другій частині Концерту виконавцями були учні середніх та заавансованих курсів. У їх грі відчувалося вже зрозуміння настрою виконуваних творів, ритмічна докладність, та технічна леґкість. При тому вони виказували значне знання стилів різних композиторів. Виконавцями були: Лідія Комарницька, Арета Михалюк, Уляна Кулиняк, Святослав Макаренко, Олена Куземська та Марія Каліс. Виконувано твори Баха, Гайдна, Моцарта, Геллера, Тансмана, Шопена, Лекуона, Глінки, Балакірєва, а з українських композиторів Лисенка, Якименка, А. Кос-Анатольського.

Численна публіка, серед якої були мати Бернарда ЧСВВ, директорка місцевої укр. кат. школи св. Миколая, в товаристві своєї сестри, теж ЧСВВ, як також американські гості, з увагою слухали молодих виконавців.

Але мрією п. мґр. Котович є, щоб якнайбільше число нашої музичної здібної молоді фахово посвятилося музиці та кінчало студії по високих американських школах. Це дасть їм не лиш основи для доброго матеріяльного існування, але вони і будуть носіями нашої пісні і музики по широкому світі.

Досі Студії не вдалося заохотити хоч одного здібного учня - українця до вищих музичних студій, але з чужинців, які посвятилися в Студії п. Н. Котович, вже троє з гарним успіхом покінчили фахові музичні студії, і є надія, що в найближчих роках одна учениця, італійського походження, посвятиться фаховим музичним студіям.

Ці завваги ми повинні взяти під розвагу тим більше, що наша молодь в інших ділянках знання виявляє високий рівень заінтересувань.

Із гратуляціями за згаданий вечір бажаємо пані Котович дальших успіхів у праці для добра нашої молоді. Квіти, вручені дітьми п. професорці, символізували почування вдячности для неї.

Д-р М. Р. Рибак

ПОВІДОМЛЕННЯ РЕДАКЦІЇ

Від деякого часу деякі з наших установ і організацій та осіб надсилають до „Свободи" короткі повідомлення про різні влаштовувані ними імпрези, за вступ на які побирається відповідну оплату, та прохають надрукувати таку вістку в „Українській хроніці" на 1-ій сторінці на кілька днів перед імпрезою.

У зв'язку з цим інформуємо:

Тому, що такі попередні повідомлення мають виразно рекламову ціль і тому, що за вступ на такі імпрези побирається відповідну оплату, „Свобода" друкуватиме такі короткі хронікарсько - рекламові повідомлення тільки тоді, якщо рівночасно до адміністрації буде надіслане платне оголошення. Повторюємо, що це відноситься тільки до попередніх повідомлень, які мають рекламовий характер, а не до вісток про вже відбуті імпрези, які „Свобода" в міру своїх можливостей і місця намагається реєструвати.

Українська громада Нюарку-Ірвінґтону будує Народний Дім

Ірвінґтон, Н. Дж. — В приміщенні Українського Народнього Дому відбулась спільна нарада — зустріч Екзекутивної Ради УНДому з представниками місцевих організацій та українськими професіоналістами Нюарку, Ірвінґтону та околиці в справі дальшої розбудови УНДому. Нарадою проводила ділова президія в складі: д-р С. Ворох, д-р В. Гук, інж. М. Семанишин, Я. Яворський та д-р Т. Шеґедин. Секретарювала пані Е. Мартинець.

Про намічену будову УН. Дому у зв'язку з одержаним дозволом на будову від міських властей Ірвінґтону присутніх на нараді вичерпно інформували пп. інж. М. Семанишин від екзекутиви та д-р В. Гук від будівельсого Комітету УНДому.

У висліді довшої виміни думок учасники зустрічі в числі коло 100 осіб, а в тому представники від 16-ти місцевих організацій, винесли такі рішення - постанови:

1. Вважати існування Українського Народнього Дому безспірною вимогою та конечністю українського культурного життя нашої громади.

2. Тому, що теперішні приміщення УНДому не можуть задовольнити всіх аспектів многогранного життя нашої громади, вважати побудову нового, окремого будинку УНДому з великою залею і достатнім числом приміщень — домівок для наших громадських та молодечих організацій першочерговим завданням і повинністю української громади Нюарку — Ірвінґтону.

3. Закликати поодиноких громадян та цілу нашу громаду ставати активними співугасниками цього важливого громадського діла, морально та матеріяльно спричинитись до наміченої розбудови УНДому, як загальногромадського надбання.

(МП.)

Пожвавлена діяльність Студентської Громади в Ню Йорку

Ню Йорк. — В п'ятницю, 1-го листопада, відбулися сходини Студентської Громади Ню Йорку. Около 60 студентів вислухали звітів поодиноких референтів.

Богдан Чабан, організаційний референт, представив плян координаційної конференції з визначними представниками старшого українського громадянства, яке відбудеться в неділю 8-го грудня. Темою конференції буде становище і доля українських організацій в 1970-их роках, та яку ролю відіграють в них Студентські Громади.

Представник громади на Конґрес Українців Канади у Вінніпеґу, Ярко Кошів, поділився своїми враженнями зі З'їзду та зауважив, що канадійські українці стоять перед проблемою асиміляції.

Нестор Томич представив ідею та ціль накручення історичного фільму. Гандзя Савицька, делеґатка громади, звітувала про святочне відкриття Катедри Українознавства в Гарварді. Христина Камінська звітувала про ціль комітету комунікації та важливість пресових зв'язків. Головний промовець, ред. Роман Ільницький, говорив про майбутню ролю української спільноти в Америці. Доповідь в загальному студентам подобалась, головно своїм реалістичним підходом до українських проблем.

В суботу, 2-го листопада, кілька сот студентів з Ню Йорку, та ближчих і дальших околиць, а навіть з Бостону та Вашинґтону, весело забавлялися під звуки модерної музики, відновляючи старі знайомства та нав'язуючи нові.

Чергові ширші сходини відбудуться в п'ятницю 13-го грудня о год. 8 веч. в Loeb Student Center N.Y.U. Члени громади які цього року відвідали Україну, будуть показувати прозірки та поділяться з присутніми своїми враженнями з поїздки. Старше громадянство щиро запрошуємо. Громада має ще відкриті позиції для молодих ґрадуантів з коледжу в Ню Йорк Стак Ексчендж. По ближчі інформації просимо писати до Студентської Громади, 140-142 Друга Аве. Ню Йорк., Н. И. 10003.

Хр. Камінська
Реф. преси

СПОРТ

ТЕНІСОВИЙ ТУРНІР КЛК НЮ ЙОРК

Тенісовий турнір КЛК за чашу д-ра Ярослава Рожанковського відбувся 5 і 6-го жовтня на оселі УНСоюзу Союзівка під час товариської зустрічі Т-ва Українських Інженерів — Відділ Ню Йорк та Карпатського Лещетарського Клюбу. У турнірі взяли участь 24 змагуни. Чашу д-ра Я. Рожанковського і першість КЛК здобув Зенон Матківський, перемагаючи у фіналі Михайла Шияна вислідом 6:8, 6:0, 6:4.

Чоловіки:

Елімінації

І. Сохан — В. Гарасимів 6:0, 6:1
Р. Ракочий мол. — І. Левицький 6:0, 6:0
А. Ленець — Р. Гаврилюк 6:3, 7:5
Ю. Купчинський — В. Шарко 6:1, 6:2
М. Магмед — Р. Граб 6:0, 6:1
Я. Гук — В. Матківський 6:4, 6:4
Р. Ракочий — М. Лепкалюк 6:4, 6:4

Перша рунда

З. Матківський — І. Сохан 7:5, 6:3
Б. Домарацький — Р. Ракочий мол. 6:1, 3:6, 6:2
П. Шиприкевич — Ю. Граб 6:3, 6:4
Я. Рожанковський — А. Ленець 6:2, 6:1
З. Маркевич — Ю. Купчинський 6:3 ,6:2
К. Бень — М. Магмед 6:3, 6:4
А. Пащук — Я. Гук 4:6, 6:4, 6:0
М. Шиян — Р. Ракочий 6:2, 6:1

Чвертьфінали

З. Матківський — Б. Домарацький 6:0, 6:0
П. Шиприкевич — Я. Рожанковський 7:5, 5:7, 6:4
З. Маркевич — К. Бень 6:1, 6:3
М. Шиян — А. Пащук 6:3, 6:4

Півфінали

З. Матківський — П. Шиприкевич 6:0, 6:1
М. Шиян — З. Маркевич 6:3, 6:0 — воковер

Фінал

Зенон Матківський — Михайло Шиян 6:8, 6:0, 6:4

Відбулися також змагання в групі жінок при участі 7 тенісисток. Перше місце заняла Вікі Купчинська.

Жінки

Г. Гарасимів — І. Рожанковська 6:0, 6:0 — воковер
І. Шиян — М. Граб 6:1, 6:1
Х. Карпевич — Дз. Ленець 6:2, 6:1

Півфінали

В. Купчинська — Гарасимів 6:0, 6:1
Х. Карпевич — І. Шиян 4:6, 6:0, 9:7

Фінал

Вікі Купчинська — Христя Карпевич 6:1, 6:0

Під час зустрічі Управа КЛК відзначила 3-ох юньйорів за їх довголітню участь у тенісових турнірах, а саме: Дзвінку Ленець, Романа Ракочого мол. і Андрія Ленця. Також відзначено інж. Михайла Шияна за спортову поставу та за його поміч у переведенні тенісових змагань в останніх роках.

Змаганнями проводив голова КЛК Ярослав Рубель та інж. Роман Ракочий.

Я. Р.

Молодий композитор Мирослав Скорик створив кантату „Весна" на тексти І. Франка

Київ. — Уродженець Львова, учень А. Солтиса і С. Людкевича, аспірант Консерваторії в Москві, молодий професор Київської Консерваторії ім. П. Чайковського Мирослав Скорик дотепер написав декілька хорів на слова Т. Шевченка, поему-кантату „Кавказ", сюїту для струнної оркестри, музику до фільму „Тіні забутих предків", кантату „Людина" на слова Межелайтіса та ін. Останнім часом він наново відредагував свою дипломну роботу у Львівській Консерваторії, кантату „Весна", написану на тексти з Івана Франка. Кантату, що складається з 5 частин, в тому „Гріє сонечко", „Розвивайся, зелена діброво", заключна „Земле моя", передавали через київське радіо і вона звернула на себе увагу суспільности. Радіослухачі прохають передавати ту кантату знову і знову, бо дотепер її не записано на довгограйну платівку. В „Молоді України" з 23 жовтня не порушено справи видання платівки, однак стверджується, що Мирослав Скорик найбільше цікавиться творами Т. Шевченка, І. Франка, М. Коцюбинського та що „музика Скорика тим приваблива, що в ній багато думок. Автор не тільки думає сам, вирішуючи складні філософські чи морально-етичні проблеми. Він змушує думати нас, активізує наші чуття й емоції".

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ В ЩОДЕННИКУ „СВОБОДА"

1 інч через одну шпальту
за культурні імпрези (академії, посмертні згадки, розшуки, подяки) — $2.00
1 інч через одну шпальту
за приватні концерти, бизнесові оголошення (забави, фестини, пікніки, бенкети, банки, продаж домів і т. п.) — $3.00
1 інч через одну шпальту
за політичні оголошення (виборчі кампанії) — $4.00
Оголошення через 8 шпальт (ціла сторінка) по — $3.00
за інч за кожного рода оголошення.

Виготовлення кліше на одну шпальту — $4.75
Виготовлення кліше на дві шпальти — $6.50

Повідомляється всі організації, установи і поодинокі особи, які довгують за оголошення, що адміністрація буде змушена відкинути чергове оголошення, доки не будуть вирівнані попередні рахунки.

ТАРЗАН, ч. 6093. Знайшли горнець;

Розшуки за харчами продовжувалися, але Іто не був веґетаріянином... Він хотів м'яса! — Іто, ось тут наш цукор... Цукор із кленового дерева! — Уммм, добре!

— Якби ми знайшли щось, в чому можна б варити кленовий сок, то ми мали б доволі цукру, якого нам треба!

— Щораз то нова дивовижа! Яким способом могло дістатися сюди цукрове кленове дерево! — Тарзане! Дивіться, що я знайшов!

— Виглядає немов коріння дерева обросле довкола чогось, чого ми зможемо уживати! Та ж це старинний мідяний горнець на цукор!